

4. Ионцев В.А. Международная миграция населения: теория и история изучения / В.А. Ионцев. – М.: Диалог, МГУ, 1999. – 370 с.
5. Краузе О. Зовнішня трудова міграція населення України / О. Краузе // Галицький економічний вісник. – 2010. – №2(27). – С.26–34.
6. Кукурудза І.І., Ромащенко Т.І. Україна у світових процесах трудової міграції: монографія / І.І. Кукурудза, Т.І. Ромащенко. – Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2012. – 252 с.
7. Малиновська О.А. Україна, Європа, міграція: міграція населення України в умовах розширення ЄС / О.А. Малиновська. – К.: Бланк-Прес, 2004. – 171 с.
8. Массей Д. Синтетическая теория международной миграции / Д. Массей // Мир в зеркале международной миграции: Научная серия: международная миграция населения: Россия и современный мир / гл. ред. В.А. Ионцев. – М., 2002. – Вып. 10.
9. П'ятковська О.Р. Причини та чинники міжнародної трудової міграції в міграційних теоріях та їх моделях / О.Р. П'ятковська // Світове господарство і міжнародні економічні відносини. – 2010. – С.163–168.
10. Рыбаковский Л.Л. Миграция населения // Стадии миграционного процесса: Приложение к журналу «Миграция в России». – 2001. – Вып. 5. – 160 с.
11. Яковець О.В. Середня і вища освіта України і розвинутих країн Європи – спільне, від'ємне // Проблеми освіти: Наук.-метод. збірник / НМЦ ВО МОН України – К, 2005. – Вип. 46: Болонський процес в Україні. – Ч.2. – С.32–39.

МЕТОДИКА КОНТУРНОГО АНАЛІЗУ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ТОВАРНИХ РИНКАХ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Павленко А.В., аспірант

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, Україна

Ефективність соціально-економічного розвитку в Україні передбачає формування економічної системи, ядром якої є створення конкурентного механізму, що здатний забезпечити прискорення темпів розвитку виробництва, стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в державі. Тому надзвичайної актуальності набуває дослідження і діагностика формування та розвитку конкурентного середовища в умовах глобалізаційних перетворень в контексті обґрунтування методичних засад аналізу розвитку конкурентного середовища на товарних ринках.

Проблеми аналізу розвитку конкурентних відносин займають чільне місце у дослідженнях вітчизняних та закордонних науковців. В умовах існування значної кількості різноманітних наукових підходів особливого значення набуває виокремлення з існуючих теорій і концепцій найбільш адаптованих до потреб сучасної української економіки в умовах глобалізації.

В процесі розроблення Державної програми демонополізації економіки і розвитку конкуренції на товарних ринках [1] почали поступово вибудовуватися і методики аналізу конкурентного середовища. Перш ніж дати опис методики контурного аналізу, пояснимо термін контурний аналіз. Контурний аналіз – це термін, який використовується для дослідження конкурентного середовища і товарних ринків, тому він найбільш підходить в якості методу вивчення їх сучасного стану по наступним причинам:

- а) конкурентне середовище має обриси, визначувані географічними контурами;
- б) конкурентне середовище – це ієрархія контурів галузей, підгалузей, що входять до них підприємств, елементів ринкової і соціальної інфраструктури;
- в) конкурентне середовище в даний час в загальноприйнятих світових методиках вимірюється за допомогою своєрідних «контурних» показників (ступінь концентрації ринку – висока, помірна, низька; рівень розвитку конкурентного середовища – розвинена, не розвинена);

г) конкурентне середовище за своїми параметрами настільки багатоаспектне, що ступінь його розвитку в теорії, і в практиці різних країн вимірюється за допомогою відбору та розрахунку найважливіших показників, що фактично характеризують тільки його контури.

Контурність кількісних і якісних оцінок стану конкурентного середовища в Україні та її регіонах пов'язане із недоліком розвитку інформаційно-статистичної бази, що знаходить своє відображення в ряді аспектів. По-перше, відсутня повна інформація про внутрішні та зовнішні господарюючі суб'єкти, які здійснюють діяльність на товарних ринках. По-друге, форми статистичної звітності потребують модернізації з урахуванням ускладнення ринкових залежностей та класифікацій. По-третє, вивчення середньострокових і довгострокових тенденцій сукупного попиту і сукупної пропозиції в регіонах ускладнене тим, що в регіонах України спостерігається значна диференціація та диспропорційність соціально-економічного розвитку.

Отже, метою контурного аналізу є розроблення певних контурів у вигляді системи блоків, що представляють собою алгоритм конкретних дій. Ці послідовні дії передбачають вирішення наступних завдань структурного характеру:

1) скласти перелік підприємств, номенклатури та обсягів їх продукції для уточнення галузевої і підгалузевої структур регіону;

2) представити перелік основних груп товарів вироблених на підприємствах, дати кількісну характеристику кожній товарній групі і кількість конкретних товарних ринків регіону;

3) вивчити структуру кожного товарного ринку за систематизованим переліком показників, застосовуваних у світовій та вітчизняній практиці для визначення рівня монополізації;

4) здійснити кількісну та якісну оцінку стану конкурентного середовища на конкретних товарних ринках регіону;

5) дати інтегральну характеристику конкурентного середовища регіону на основі системи рівневих показників.

Послідовність вирішення названих завдань і їх взаємозв'язок адекватна складеним нами наступним алгоритмом: уточнення галузевої структури регіону; визначення найважливіших товарних груп і товарних ринків регіону; вивчення рівня монополізації кожного товарного ринку; оцінка параметрів конкурентного середовища товарних ринків; інтегральна характеристика регіонального ринку.

Представлений алгоритм дозволяє виразити взаємозв'язок вирішуваних завдань; візуально представити черговість дій і їх послідовність. Поряд з послідовністю блоків даний алгоритм може носити й інтерактивний характер, тобто кожен етап обумовлює подальший, а їх завершення або не завершення припускає відновлення нового циклу дій в процесі моніторингових досліджень.

Таким чином, контурний аналіз охоплює практично всі основні кількісні і якісні показники, що характеризують рівень монополізації товарних ринків і тим самим дає можливість представити структуру ринку в цілому. Заключний етап робить можливим і побудова різних комп'ютерних моделей для більш наочного уявлення про структуру товарних ринків. Отже, методологія і методики визначення структури товарних ринків в Україні і її регіонах знаходяться на стадії становлення; по-друге, спеціальна інформаційна база для адекватних розрахунків поки відсутній, тому сьогодні застосовувати доцільно лише метод контурного аналізу; по-третє, вихідні методологічні посилки для аналізу товарних ринків можна частково запозичивши методики зарубіжних країн.

Використані джерела:

1. Державна програма демонополізації економіки і розвитку конкуренції (схвалено Постановою Верховної Ради України від 21 грудня 1993 р. №3757-ХІІ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3757-12>.

2. Концепція Загальнодержавної програми розвитку конкуренції на 2014–2024 роки (схвалено Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2012 р. №690-р) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/690-2012-%D1%80>.